

12. In Bulla *Caneæ*, principalis excommunicatio reservata est illa quæ fertur contra hæreticos, eorum fautores, et scienter retinentes, legentes, imprimentes, vendentes, ementes, defendantes eorum libros de religione tractantes, vel hæresim continentes, (non autem libros mere scientificos) licet intentio sit eos confutandi; excipe si aliquis doctus legeret ut converteret hæreticum, et res non pateretur moram ad petendam licentiam. Eam incurruunt illi qui ex errore intellectus, et cum pertinacia voluntatis amplectuntur opinionem quam sciunt oppositam doctrinæ Ecclesie, aut qui dubitant positive de articulo fidei, nam qui negative dubitat, non judicando, sed suspendendo judicium, peccat quidem, sed non incurrit censuram. Hæreticus autem, et positive dubitans ad incurrendam censuram debet errorem verbis aut signis manifestare animo profitendi, licet nemini innotescat.

13. Qui legunt, retinent libros ex professo obscenos puniuntur a Sixto V. excommunicatione reservata.

14. Scripta damnata tamquam suspecta de hæresi et in Indice romano contenta, prohibita sunt sub excommunicatione, sed non reservata.

15. Irregularitas ex homicidio, aut mutilatione incurrit a mandantibus, consulentibus, et quandoque a cooperantibus, non autem ab illis qui se defendunt.

DE PRIVILEGIIS.

1. Privilegiatus non tenetur uti suo privilegio, nisi eo uti expediat bono communi, ut privilegium immunitatis quo omnes ecclesiastici uti tenentur. Regulares non possunt renuntiare suis privilegiis. Privilegia grata sive late sunt interpretanda, stricte autem odiosa, aut illa quæ cedunt in præjudicium aliorum, si conces-

sa sint personæ particulari; si autem communitati, latissime interpretentur.

2. Ex Bulla S. Pii V sacerdotes possunt audire Missam et conciones in ecclesiis Regularium, et ibi præcepto satisfacere.

3. Ecclesiastici jure divino sunt exempti a potestate sæculari quoad materias spirituales, ut Ordines, Electiones; circa suas personas et loca, saltem jure canonico sunt exempti. Cæterum tenentur in conscientia, sed non vi coercitiva, illis legibus civilibus quæ non repugnant eorum statui. Exempti sunt in omni causa spectante ad forum ecclesiasticum, excipe si inveniantur sine veste clericali, aut cum armis prohibitis, aut in flagranti delicto, nam tunc possunt incarcerari, ut postea curiae ecclesiastice remittantur. Circa bona ecclesiastica non tenentur solvere vectigal.

4. Omnes delinquentes christiani ad loca sacra con fugientes gaudent immunitate, et qui eos extrahere tentant incurruunt ipso facto excommunicationem reservatam Papæ vel Episcopo: excipiuntur latrones publici, depopulatores agrorum, omnes homicidæ, hæretici notorii, et rebelles contra personam Principis.

5. Episcopi, juxta Trid. sess. 24. cap. 5., possunt dispensare in omnibus irregularitatibus et suspensi onibus Papæ reservatis, excepto homicidio voluntario, et aliis deductis ad forum contentiosum, si delictum sit occultum, nempe tantum septem vel octo personis notum in civitate; item possunt absolvere per se vel per alium ad id specialiter deputatum a casibus pa palibus occulitis, non autem dispensare in irregularite occulta ex defectu, nisi sit dubia. His facultatibus pri vantur Episcopi in locis ubi Tridentinum non est receptum, nam valde incongruum esset ut Concilii gau

deret privilegiis qui onera subire recusat. nomine Episcopi veniunt Vicarii Capitulares Sede vacante, non vero Vicarii Episcoporum. Eadem possunt Episcopi erga peregrinos qui versantur in sua Diocesi, sed non possunt absolvere a reservatis cum censura ab aliis Episcopis. Vigore Bullæ *Cœnæ*, Episcopis ablata fuit præfata facultas Tridentini respectu hæresis occultæ et aliorum casuum per ipsam Bullam reservatorum; sed potest Episcopus ut delegatus apostolicus absolvere hæreticum etiam notorium quoad forum externum, facta prius abjuratione coram notario et testibus, et postea potest absolví a peccato hæresis a qualibet confessario. Episcopus potest per se, vel per alium absolvere ab omnibus casibus papalibus, etiam ab hæresi, impeditos ire Romam, ut senes, mulieres, infirmos, impuberes, pauperes et alios omnes qui habent alias justas causas quibus ab itinere rationabiliter excusentur, plerique tales sunt; et ita impediti in perpetuum (quod ita judicatur si impedimentum durat ad annos quinque) non tenentur recurrere Romam per procuratorem vel epistolam. Quando penitens nequit se præsentare Papæ ut a censura papali absolvatur, tenetur ad Episcopum recurrere; quando autem nec illud est possibile, etiam extra mortis articulum, valde probabile est quod possit a simplici confessario absolví, cum obligatione se præsentandi Episcopo cessante impedimento, sub pena secus reincendi; idem dicendum de reservatis Episcopo.

6. Absolutio quarundam censurarum reservatur Episcopo, ut percussio levis et occulta clerici, abortus fetus animati procuratio, et omnes aliæ quas sibi reservat Episcopus.

7. Potest Episcopus dispensare in impedimentis di-

rimentibus dubiis, imo et in certis, modo Matrimonium sit jam contractum, recursus ad Papam sit difficilis, immineat periculum scandali, aut infamiæ, aut incontinentiæ, et modo non ambo mala fide contrixerint. Si autem facile possit obtineri dispensatio a Papa, et conjuges sint in bona fide, in ea relinquuntur, donec dispensatio obtineatur. Quando jamjam contrahendum est, et imminet periculum infamiæ, et recursus ad Papam est difficilis, Episcopus potest dispensare. Imo, dato casu quod sponsi jam ad ecclesiam pervernerint, et unus ex eis manifestaret confessario impedimentum occultum coniactum tanquam peccatum, et sine infamia non posset differri Matrimonium, declareret confessarius non obligare tunc legem impedimenti, et conjungantur, sed ad cautelam dispensatio a Papa postea obtineatur; hoc currit si Episcopus absit, nam ad eum, si fieri potest recurrentum est ut dispenset.

8. Episcopi non possunt permittere ut celebretur Missa perpetuo nisi in oratoriis a se benedictis, habitis ut publicis, quorum janua sit ad viam publicam; possunt autem in itinere celebrare per se vel per alium in quacumque domo. Episcopus non potest sine necessitate permittere ut celebretur in domibus privatis, nisi per transennam, durante infirmitate, aut alia quadam necessitate accidentalí et justa, quod præsentim potest et debet concedi sacerdoti infirmo.

9. Superiores Regularium, etiam locales, possunt absolvere subditos, novitos et commensales ab omnibus casibus et censuris non reservatis Papæ, etiam ante ingressum incursis; item ab omnibus casibus papalibus occultis, prout valent Episcopi erga suos subditos, (non autem a casibus Bullæ *Cœnæ*) et a qualibet

percusione clerici, etiam gravi et publica. Possunt quoque absolvere sacerdotes ab omnibus casibus et censuris Papae reservatis, (exceptis casibus Bullæ *Cænæ*, et percusione clerici, duello, violatione immunitatis, et clausuræ monialium ob pravum finem, simonia, et omnibus casibus quos sibi reservant Episcopi, licet omnes isti casus sint occulti). Hæc potestas vallet tantum pro foro interno. Regulares nulli possunt excipere confessiones sacerdotalium quin ab Episcopo loci approbentur, et, si velit, examinentur. Possunt dispensare cum suis subditis in quacumque irregularitate ob delictum, aut ob defectum; insuper in praeciptis ecclesiasticis, præsertim in dubio utrum res dispensatione egeat, ut in jejuniis, abstinentiis, recitatione officii, observatione festorum, non ad longum tempus; item quoad regulas religionis, quoad abbreviationem Breviarii in infirmitatibus, aut laboribus extraordinariis. Confessarii regulares mendicantes, modo habeant ad hoc licentiam specialem a superiore sui monasterii, possunt irritare, remittere et dispensare vota et juramenta, et dispensare cum conjugibus quoad impedimentum ad petendum debitum propter incestum cum consanguineo conjugis, idem est de voto castitatis ante vel post matrimonium elicito, et probabiliter etiam in casu necessitatis possunt dispensare cum sponsis, ut possunt Episcopi, in voto castitatis, ad contrahendum matrimonium. Regulares in itinere, si non habeant socium sui ordinis, possunt confiteri cuique sacerdoti, etiam non approbato.

10. Quoad Ordines, regulares non recipient litteras dimissoriales ab Episcopis, sed a suis Superioribus, alioquin peccant graviter et incurront suspensionem. Debent examinari et ordinari ab Episcopo loci ubi

morantur; et si alibi mittendi sint, quia Episcopus abesset, aut non haberet ordinationem, ferant de hoc attestationem ab Episcopo domicili. Possunt ordinari extra tempora, et in tribus diebus festivis. Possunt celebrare in suis ecclesiis saltem tribus horis ante ortum solis. Cum licentia superioris, possunt etiam tonsurati concionari in suis ecclesiis; petita tantum benedictione Episcopi, in aliis autem ecclesiis non sine approbatione Episcopi, qui potest eos examinare, imo in certis casibus eos suspendere et punire.

DE CHARITATE ET PRUDENTIA

CONFESSARI.

1. Distinguatur occasio voluntaria a necessaria, remota a proxima, per se respectu omnium, aut per accidens respectu alicujus personæ: attendatur frequencia peccatorum, aut evidens periculum peccandi, aut scandalum aliorum. Sit rigorosus confessarius ubi agitur de periculo peccati formalis, et raro acquiescat dicentibus ex separatione magnum oriturum scandalum, nam si alii ignorent, nihil suspicabuntur si autem sciant, multo magis mirabuntur quod post confessionem occasionem non auferat. Distinguit S. Carolus occasiones que non sunt *in esse*, ut blasphemare in ludo, in caupona, et ait quod si pœnitens promittat firmiter ab iis occasionibus in posterum se abstineret, potest experiri confessarius dando absolutionem usque ad ter, sed non ultra, nisi aliqua emendatio appareat; si autem occasio sit *in esse*, ut ei qui concubinam domi detinet, omnino neganda est absolutio, donec occasio prius auferatur, nisi cum promissione remotionis occasionis adasset dolor vere extraordinarius,

et pœnitens non posset redire nisi post longum tempus, et insuper modo alii confessario fidem jam non frergerit. Si autem occasio sit proxima et necessaria, fiat remota, adhibendo ad hoc remedia; et toties quoties censetur dispositus debet absolvvi. Hinc absolutionis capaces sunt qui nolunt relinquere domum aut officium ubi soliti fuerunt peccare, quia nequeunt deserere sine magno detimento, modo verum habeant propositum, et media assumant; sed interdum utile est eis absolutionem differre. Scriptura non dicit quod peribit qui est in periculo, sed qui illud amat. Si autem manendo in occasione proxima voluntaria semper eodem modo relabuntur, etiam adhibitis remedii, omnino neganda est absolutio donec occasionen tollant, nam si oculus tuus scandalizat te, etc. Ubi agitur de liberando pœnitente a peccato formal, utamur opinionebus benignioribus, sed ubi opiniones benignæ periculum peccati formalis proximius reddunt, utamur rigidoribus.

2. Habitati qui peccata nondum sunt confessi, si bene sint dispositi, possunt absolvvi prima vice qua contentur de pravo habitu; si tamen habitus est inveteratus, absolutio potest differri donec aliqua media adhibuerint. Recidivi qui post confessionem eodem modo sunt relapsi sine ulla emendatione, nisi dent signa extraordinaria, ne una quidem vice possunt absolvvi; differantur ad 8, 10, 15, 20, dies ad summum, ut suadet Bened. XIV; et si peccatum procedit ex fragilitate intrinseca, etiam minus. Curet confessarius ut illos disponat, raro enim prodest recidivis dilatio, sed multo magis gratia sacramenti. Aliud est si lapsus procedant ex occasione extrinseca quam pœnitens non vitavit. Sæpius vocentur ad confessionem omnes recidi-

vi; ut autem absolvantur statim, non sufficiunt signa ordinaria, requiruntur extraordinaria, v. g. verba ex corde procedentia, minutio peccatorum in eisdem circumstantiis, aut certe major resistentia, fuga occasio-nis, observatio remediorum, præsertim si ab alio confessore non fuerint data, spontanea et difficilis confessio, motus cordis extraordinarius, confessio peccatorum antea tectorum, jam facta restitutio rei alienæ aut famæ; signum autem minus utile est tempus seu dilatio, gratia enim tempus non requirit quod indirecte tantum, dum illa signa directe dispositionem ostendunt. Numquam potest adesse certitudo physica de dispositione, sufficit moralis. Si pœnitens relapsus est ex fragilitate intrinseca, iterum dico raro expedire dilationem absolutionis, etiam pro mollitie, quando putatur dispositus, debet absolvvi; aliter autem agendum cum eo qui relabitur ob occasionem extrinsecam, etiam necessariam. Pro pollutione valde utilis est frequens confessio, ait S. Phil. Neri, et Card. Toletus addit nullum remedium ad hoc esse efficacius, et qui eo non utuntur emendationem non possunt sperare, nisi per miraculum.

3. Peccat ille confessarius qui indispositos absolvit, sed non minus ille qui dispositos sine absolutione dimittit. Valde male agunt illi qui recidivos absolvunt, præsertim peccantes ob occasionem extrinsecam, sine signo extraordinario, sine admonitione, et quin ipsis remedia præscribant.

4. Maxima requiritur cautio quando agitur de iis qui absolutionem petunt ut sacros Ordines recipiant; debent certe diu probari, si opus sit, Ben. XIV. Syn. I. 11. c. 17. 18., et in hoc consentiunt omnes Doctores cum S. Thoma, qui (2. 2. q. 184. a. 8.) ait: *Ordines sacri præ exigunt sanctitatem.*

5. Curet confessarius ut omnes sciant ea quæ necessaria sunt necessitate medii et præcepti. Sciscitur, ubi opus est de scandalô, de coöperatione: item an parentes filios doceant, corripiant, scandalizent, an illis permittant colloquia privata periculosa, an eos simul dormire sinant, an cogant circa electionem status? An domini servis invigilent, an uxores debitum negent? nam propter hoc multæ damnantur. An penitens proximo grave malum optaverit, an de eo gavisus sit, famam abstulerit, discordias excitaverit, odia fovebit? An cogitationibus, desideriis impuris deditus, quodnam horum fuerit objectum? An verba obscena coram aliis? In omnibus scire expedit an sit consuetudo. Si Sacerdos accedat, interrogetur an rite celebret et confessiones audiat, an satisfecerit Horis, et oneribus Missarum intra tempus debitum? an gratias agat? Confessarius qui ob respectus humanos aliquem dissuadet a vocatione religiosa, a mortali nequit excusari, ait S. Thomas. Cum Sacerdotibus sit confessarius suavis et urbanus, sed fortis in monendo et in deneganda absolutione recidivis, si opus sit, licet eam petant in sacristia. Si accedat Parochus, an invigilet, corripiat, concionetur? An Medicus suo fungatur officio circa licentiam pro edendis carnibus, circa curam pauperum, an admoneat ægrotos de periculo ut administrantur. Non est sciscitandum a pueris circa pollutionem an fuerit seminis effusio, nam melius es ut desit integritas materialis confessionis, et non edoceantur ea quæ feliciter ignorant. Pueri disponantur ad absolutionem, si opus sit. Pro electione status, bene examinet confessarius motivâ impellentia, non absolute determinet, sed tantum ex indiciis suadeat; avertat a religione laxa, et præcipuam curam adhi-

beat si penitens cupiat esse sacerdos stœcularis, in quo statu multa sunt pericula. Raro valde permittat votum castitatis perpetuae. Attendat ad eos qui nubere debent, cum sint incontinentes, et remedia adhibere nolunt quibus continentes fiant. Non permittat ut puellæ doceantur a viris legere, multo minus scribere, et si non obtemperent, nec eas nec matres absolutav. Si homines feminarum comas componunt, valde periculosum erit ne peccent.

6. Ordinarie non imponat mortificationes externas, non tribuat nisi postulatas, et quandoque minus quam postulatur. Saudeat præsertim mortificationem glandæ, oculorum, aurium, linguae, ut penitens omni cibo sit contentus, adversa obvenientia patienter ferat.

7. Cum moribundis confessio potest abbreviari, ea conditione ut si convalescent integra fiat, cura sit doloris; si assistentes non possint discedere, sufficit ut ægrotus se accuset generice, et in particulari de aliquo peccato levi. Conetur confessarius ut restitutions, cum possibile est, statim fiant.

8. Dum infirmus sui compos est, absolutionem ei pluries conferre post brevem reconciliationem juvabit; si in lethale incidat, ne exterreatur, sed conteratur et statim absolvatur. Si sensibus sit destitutus, et nullum signum det (monendum erit ut det quantum potest) sufficit eum absolvere omni quarta hora, sepius si jamjam moriturus est, aut hoc putatur utile juxta cognitionem ejus conscientiae.

FINIS.

82

SUMMA OPERIS.

<i>De Legibus.</i>	1
<i>De Peccatis.</i>	3
I. <i>Præceptum.</i>	ib.
II. <i>Præceptum.</i>	4
III. <i>Præceptum.</i>	5
IV. <i>Præceptum.</i>	6
V. <i>Præceptum.</i>	8
VI. <i>Præceptum.</i>	10
VII. <i>Præceptum.</i>	ib.
<i>De Restitutione.</i>	12
<i>De contractibus.</i>	25
VIII. <i>Præceptum.</i>	32
<i>De Præceptis Ecclesiae.</i>	34
<i>De Officiis nonnullorum Sæcularium.</i>	36
<i>De Sacramentis in genere.</i>	38
<i>De Eucharistia.</i>	39
<i>De Pœnitentia.</i>	42
<i>De Extrema Unctione.</i>	57
<i>De Matrimonio.</i>	ib.
<i>De Censuris.</i>	71
<i>De Privilegiis.</i>	78
<i>De Charitate et Prudentia Confessarii.</i>	83